

บทที่ 7

การสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยผ่านสื่อ นวนิยาย และสื่อละครโทรทัศน์ เรื่อง สี่แผ่นดิน ได้ทำการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ว่า เพื่อสำรวจรูปแบบ และเนื้อหาวัฒนธรรมไทยที่ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อนวนิยาย และสื่อละครโทรทัศน์ เรื่อง สี่แผ่นดิน และ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการเชื่อมโยงรูปแบบ และเนื้อหาวัฒนธรรมไทยใน สื่อละครโทรทัศน์ด้วยการเปรียบเทียบกับสื่อนวนิยาย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งอาศัยแนวคิดต่างๆมาเป็นแนวทางในการสำรวจ วิเคราะห์ เปรียบเทียบการเชื่อมโยงเนื้อหา และการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากสื่อนวนิยาย มาผลิตซ้ำ เป็นรูปแบบละครโทรทัศน์ เช่น แนวคิดเรื่องการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม (Reproduction for Culture Transmission) แนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงเนื้อหา (Intertextuality) และแนวคิดเรื่องส่อง ทางให้แก่กัน (Mutual Illumination of the Media) ในการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) โดยเน้นวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) และวิดีโอ รวมถึง การนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆที่ระบุไว้ในบทที่ 3 มาใช้ประกอบการวิเคราะห์ด้วยเช่นกัน

จากผลการศึกษาวิจัยที่ได้จากการสำรวจ เปรียบเทียบ และนำมาวิเคราะห์สรุปผลสามารถ สรุปเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. จากการสำรวจรูปแบบ และเนื้อหาวัฒนธรรมไทยที่ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อนวนิยาย และสื่อละครโทรทัศน์เรื่อง สี่แผ่นดินตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สามารถคงไว้ซึ่งรูปแบบ และ เนื้อหาวัฒนธรรมหลักได้ทั้ง 8 หมวด คือ

1. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (นามธรรม)
2. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี (นามธรรม-รูปธรรม)
3. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย (นามธรรม-รูปธรรม)
4. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม ธรรมเนียมปฏิบัติ (นามธรรม-รูปธรรม)
5. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อต่างๆในสังคมไทย (นามธรรม)
6. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการแต่งกายไทย (รูปธรรม)
7. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมไทย (รูปธรรม)
8. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาไทย (รูปธรรม)

2. จากการสำรวจพบว่าในแต่ละเนื้อหาวัฒนธรรมหลักที่กำหนดศึกษาไว้ทั้ง 8 หมวด มีปรากฏเนื้อหาวัฒนธรรมย่อยต่างๆ ดังนี้

1. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
(นามธรรม 8 หมวด)

1.1 ความจงรักภักดีต่อชาติของคนไทย (นามธรรม)

- ความรักชาติของคนไทย
- การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย เพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย
- การพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดความเจริญแก่ชาติไทย

1.2 ความจงรักภักดีต่อศาสนาของคนไทย (นามธรรม)

- ความหมายและความสำคัญของศาสนา
- ความเกี่ยวข้องผูกพันระหว่างศาสนากับคนไทย

1.3 ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ของคนไทย (นามธรรม)

- ความหมายและความสำคัญของพระมหากษัตริย์
- ความเกี่ยวข้องผูกพันระหว่างพระมหากษัตริย์กับประชาชน

2. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี รวม 20 หมวดย่อย คือ

วัฒนธรรมหลวง

มี 15 หมวดย่อย เป็นนามธรรม 2 หมวด/นามธรรม-รูปธรรม 13 หมวด คือ

- 2.1 ประเพณีการห้ามเหยียบธรณีประตู (นามธรรม-รูปธรรม)
- 2.2 ประเพณีการปิดประตูวังในเวลาเย็น (นามธรรม-รูปธรรม)
- 2.3 ประเพณีการห้ามผู้ชายเข้าออกเขตพระราชฐานชั้นใน (นามธรรม-รูปธรรม)
- 2.4 ประเพณีจุดไฟในวังตอนกลางคืน (นามธรรม-รูปธรรม)
- 2.5 ประเพณีการปฏิบัติคนแสดงความเคารพเจ้านายและผู้อาวุโส (นามธรรม)
- 2.6 พระราชพิธีโสกันต์ : ทูลกระหม่อมฟ้า และเจ้านายลูกเธอ (นามธรรม-รูปธรรม)

- 2.7 ประเพณีลอยกระทงหลวง (นามธรรม-รูปธรรม)
- 2.8 พิธีสมโภชรับเสด็จ ร.5 กลับจากประพาสยุโรป (นามธรรม-รูปธรรม)
- 2.9 พิธีทอดกฐินหลวง (นามธรรม-รูปธรรม)
- 2.10 ประเพณีการห้ามแตะเนื้อต้องตัวของพระมหากษัตริย์ (นามธรรม)
- 2.11 งานพระศพเสด็จพระองค์ใหญ่ และสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณในรัชกาลที่ 5 (นามธรรม-รูปธรรม)
- 2.12 พิธีแห่พระบรมศพ ร.5 (นามธรรม-รูปธรรม)
- 2.13 พิธีพระบรมราชาภิเษก และพระบรมราชาภิเษกสมโภช (นามธรรม-รูปธรรม)
- 2.14 พิธีฉัตรมงคล (นามธรรม-รูปธรรม)
- 2.15 พิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สังจา (นามธรรม-รูปธรรม)

วัฒนธรรมราชฎี มี 5 หมวดย่อย เป็นนามธรรม-รูปธรรมทั้งหมด คือ

- 2.16 ประเพณีโกนจุก (นามธรรม-รูปธรรม)
- 2.17 ประเพณีการทำขวัญทารกแรกเกิด (นามธรรม-รูปธรรม)
- 2.18 ประเพณีการบวช (นามธรรม-รูปธรรม)
- 2.19 ประเพณีการแต่งงาน (นามธรรม-รูปธรรม)
- 2.20 ประเพณีการตาย (นามธรรม-รูปธรรม)

8. วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทย รวม 5 หมวดย่อย เป็นนามธรรม 2 หมวด/นามธรรม-รูปธรรม 3 หมวด คือ

- 3.1 ชีวิตริมคลองบางหลวง และแม่น้ำเจ้าพระยา (นามธรรม-รูปธรรม)
- 3.2 ชีวิตในวังหลวง (นามธรรม-รูปธรรม)
- 3.3 ระบบครอบครัวไทย (นามธรรม)
  - 3.3.1 ลักษณะครอบครัวไทย
  - 3.3.2 บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา(บทบาทของความเป็นแม่และเมีย)
  - 3.3.3 บทบาทและสถานภาพของภรรยาหลวง/ลูก และ ภรรยารอง/ลูก
  - 3.3.4 การนับถือเครือญาติของคนไทย
- 3.4 บทบาทของผู้หญิง ผู้ชายในสังคมไทย (นามธรรม)
- 3.5 การใช้เงินในสมัย ร.5 - ร.8 (นามธรรม-รูปธรรม)

4. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม ธรรมเนียมปฏิบัติในสังคมไทย มี 11 หมวดย่อย เป็นนามธรรม 6 หมวด/นามธรรม-รูปธรรม 5 หมวด คือ

- 4.1 ค่านิยมเรื่องการถวายตัวเป็นข้าหลวงในวัง (นามธรรม)
- 4.2 ค่านิยมเรื่องการกินหมาก (นามธรรม-รูปธรรม)
- 4.3 ค่านิยมเรื่องหีบหมาก (นามธรรม-รูปธรรม)
- 4.4 ค่านิยมเรื่องการเล่นตลับงา (นามธรรม-รูปธรรม)
- 4.5 ค่านิยมเรื่องความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ (นามธรรม)
- 4.6 ค่านิยมเรื่องการเล่นหอยในสังคมไทย (นามธรรม-รูปธรรม)
- 4.7 ค่านิยมเรื่องการกำหนดสีไว้ทุกข์ของคนไทย (นามธรรม)
- 4.8 ค่านิยมเรื่องศักดิ์ศรี เกียรติยศ บารมี วาสนา (นามธรรม)
- 4.9 ค่านิยมเรื่องการส่งบุตรหลานไปเรียนต่างประเทศ (นามธรรม)
- 4.10 ค่านิยมเรื่องการรักษาวลสงวนตัว (นามธรรม)
- การห้ามผู้หญิงเล่นเพลงยาวโต้ตอบผู้ชาย
  - การไม่ยอมรับของสังคมเรื่องการหนีตามผู้ชาย
  - การออกไปนอกเคหสถานต้องมีญาติผู้ใหญ่ หรือบ่าวไพร่ดูแล
  - การห้ามผู้หญิง ผู้ชายแตะต้องตัวกัน
- 4.11 ค่านิยมเรื่องการรับอิทธิพลวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาใช้ในสังคมไทย (นามธรรม-รูปธรรม)
- การแต่งแฟนซี	- การเล่นไม้เท้า
- การกินน้ำแข็ง	- รถยนต์
- น้ำแข็ง	- การประจบเจ้านาย
- การถ่ายรูป	- การเล่นละคร
- จักรยาน	- กว๊ายเดี่ยว
- มอเตอร์ไซด์	- การใส่หมวก
- บุหรี่ฝรั่ง	- เหล้าฝรั่ง
- การเล่นโครเกิร์ต	- การดูชาติตระกูล

5. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อต่างๆในสังคมไทย มี 8 หมวดย่อย เป็นนามธรรมทั้งหมด 8 หมวด คือ

- 5.1 ความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ ภูตผี วิญญาณ ซาติภพ (นามธรรม)
- 5.2 ความเชื่อเรื่องลางบอกเหตุ ลางสังหรณ์ (นามธรรม)
- 5.3 ความเชื่อเรื่อง บุญ วาสนา บารมี โชคชะตา (นามธรรม)
- 5.4 ความเชื่อเรื่องพรหมลิขิต คู่ครอง (นามธรรม)
- 5.5 ความเชื่อเรื่องขวัญ (นามธรรม)
- 5.6 ความเชื่อเรื่องบาปกรรม กฎแห่งกรรม (นามธรรม)
- 5.7 ความเชื่อเรื่อง การดูดวง การทำนาย (นามธรรม)
- 5.8 ความเชื่อเรื่องการบนบานศาลกล่าว การสะเดาะเคราะห์ การแก้เคล็ด เครื่องรางของขลัง การอุทิศส่วนกุศล (นามธรรม)

6. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการแต่งกายไทย (รูปธรรม) เป็นนามธรรมทั้ง 4 หมวด

- 6.1 การแต่งกายในสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2411 - พ.ศ. 2489)
  - การแต่งกายช่วงต้นรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2411 - พ.ศ. 2429)
  - การแต่งกายช่วงกลางรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2430 - พ.ศ. 2440)
  - การแต่งกายช่วงปลายรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2441 - พ.ศ. 2453)
- 6.2 การแต่งกายในสมัยรัชกาลที่ 6 (พ.ศ. 2453 - พ.ศ. 2468)
- 6.3 การแต่งกายในสมัยรัชกาลที่ 7 (พ.ศ. 2468 - พ.ศ. 2477)
- 6.4 การแต่งกายในสมัยรัชกาลที่ 8 (พ.ศ. 2477 - พ.ศ. 2489)

7. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปกรรมไทย และสถาปัตยกรรมไทย มี 9 หมวดย่อย เป็นรูปธรรมทั้งหมด คือ

- 7.1 ลักษณะสถาปัตยกรรมในสมัยรัชกาลที่ 5 - รัชกาลที่ 8
- 7.2 บ้านเรือน
  - 7.2.1 เรือนริมน้ำ เรือนแพ
  - 7.2.2 เรือนไทย
    - เรือนไทยโบราณ
    - เรือนไทยทรงปั้นหย่า
    - เรือนฝากระดานห้าห้อง

- 7.2.3 บ้านพระยาพิพิธฯ
- 7.2.4 บ้านคุณเปรม
- 7.3 คำหนัก
- คำหนักเสด็จ
  - คำหนักแพ
  - คำหนักเจ้าจอมในสมัย ร.5
- 7.4 พระราชวัง
- พระราชวังพญาไท
  - พระราชวังดุสิต
    - พระที่นั่งวิมานเมฆ
    - เรือนต้น
    - สวนศิवालีย์
  - พระราชวังบางปะอิน
    - พระตำหนักวรรณากุเกษมสานต์
    - วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ
  - พระราชวังสวนจิตรลดา
  - พระราชวังไกลกังวล
- 7.5 พระที่นั่ง
- พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
  - พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
  - พระที่นั่งบรมพิมาน
  - พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน
- 7.6 แถวเต็ง
- 7.7 อุโมงค์
- 7.8 ประตูประบรมมหาราชวัง
- ประตูสนามราชกิจ
  - ประตูศรีสุทวารงษ์
- 7.9 สนามหลวง หรือทุ่งพระเมรุ

8. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาไทย (รูปธรรม)

จากการสำรวจเนื้อหาวัฒนธรรมหลัก และวัฒนธรรมย่อยที่กำหนดศึกษาไว้ทั้ง 8 หมวด สามารถสรุปรูปแบบวัฒนธรรมได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 กลยุทธ์การเชื่อมโยงรูปแบบวัฒนธรรมผ่านสื่อละครโทรทัศน์

วัฒนธรรม	รูปแบบวัฒนธรรม					
	นามธรรม		นามธรรม-รูปธรรม		รูปธรรม	
	นวนิยาย	ละคร	นวนิยาย	ละคร	นวนิยาย	ละคร
วัฒนธรรมเรื่องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	3	สนทนา บรรยาย	-	-	-	-
2. วัฒนธรรมเรื่องขนบธรรมเนียม ประเพณี	2	สนทนา/ภาพ	18	สนทนา สนทนา/ภาพ บรรยาย/ภาพ	-	-
3. วัฒนธรรมเรื่อง วิถีชีวิตความเป็นอยู่	2	สนทนา	3	สนทนา/ภาพ สนทนา	-	-
4. วัฒนธรรมเรื่อง ค่านิยม ธรรมเนียมปฏิบัติ	6	สนทนา สนทนา/ภาพ	5	สนทนา/ภาพ สนทนา	-	-
5. วัฒนธรรมเรื่อง ความเชื่อต่างๆ	8	สนทนา	-	-	-	-
วัฒนธรรมเรื่อง การแต่งกายไทย	-	-	-	-	4	ภาพ สนทนา
วัฒนธรรมเรื่อง สถาปัตยกรรมไทย	-	-	-	-	9	สนทนา ภาพ ภาพ/บรรยาย
วัฒนธรรมเรื่อง การใช้ภาษาไทย	-	-	-	-	7.5-7.8	สนทนา

ในการวิเคราะห์กลยุทธ์การเชื่อมโยงรูปแบบวัฒนธรรมผ่านสื่อละครโทรทัศน์ในตารางที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่า

1. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม 3 หมวด สื่อละครโทรทัศน์สามารถเชื่อมโยงรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมไว้ได้ทั้งหมดด้วยการนำเสนอเสียงสนทนาผ่านตัวละครเป็นส่วนใหญ่ และในบางฉากบางตอนก็มีการนำเสนอด้วยเสียงบรรยาย

2. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณีมีรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม 2 หมวด สามารถเชื่อมโยงรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมไว้ได้ทั้งหมดด้วยเสียงสนทนาผ่านตัวละคร และการแสดงภาพ และที่เป็นนามธรรม-รูปธรรม 18 หมวดจะมีการเชื่อมโยงด้วยการนำเสนอเสียงสนทนาผ่านตัวละคร ไม่มีภาพประกอบเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาเป็นเสียงสนทนาผ่านตัวละครมีภาพประกอบ และการนำเสนอเสียงบรรยายประกอบภาพเพียงหมวดเดียว คือ พิธีแห่พระบรมศพ ร.5

3. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยมีรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม 2 หมวด สามารถเชื่อมโยงรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมไว้ได้ทั้งหมดด้วยเสียงสนทนาผ่านตัวละคร และที่เป็นนามธรรม-รูปธรรม 3 หมวดจะมีการเชื่อมโยงด้วยการนำเสนอเสียงสนทนาผ่านตัวละครประกอบภาพเป็นส่วนใหญ่ รองลงมา ก็จะเป็นเสียงสนทนาผ่านตัวละครไม่มีภาพประกอบ

4. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม ธรรมเนียมปฏิบัติมีรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม 6 หมวด สามารถเชื่อมโยงรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมไว้ได้ทั้งหมดด้วยเสียงสนทนาผ่านตัวละครเป็นส่วนใหญ่ และการนำเสนอเสียงสนทนาผ่านตัวละครที่มีภาพประกอบ และที่เป็นนามธรรม-รูปธรรม 5 หมวดจะมีการเชื่อมโยงด้วยการนำเสนอเสียงสนทนาผ่านตัวละครประกอบภาพเป็นส่วนใหญ่ รองลงมา ก็จะเป็นเสียงสนทนาผ่านตัวละครไม่มีภาพประกอบ

5. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อต่างๆมีรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม 8 หมวดสามารถเชื่อมโยงรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมไว้ได้ทั้งหมดด้วยเสียงสนทนาผ่านตัวละครเป็นส่วนใหญ่

6. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการแต่งกายไทยมีรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม 4 หมวด เมื่อนำมาผลิตซ้ำเป็นสื่อละครโทรทัศน์สามารถเชื่อมโยงรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมไว้ได้เป็นส่วนใหญ่ หรือเกือบทั้งหมดด้วยการนำเสนอภาพแสดงการแต่งกายของตัวละครต่างๆเป็นส่วนใหญ่ และในบางฉากก็มีการสนทนาเรื่องการแต่งกายผ่านตัวละครต่างๆด้วยเช่นกัน

7. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมไทยมีรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม 9 หมวด เมื่อนำมาผลิตซ้ำเป็นสื่อละครโทรทัศน์สามารถเชื่อมโยงรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมไว้ได้ด้วยการนำเสนอเสียงสนทนาผ่านตัวละครต่างๆโดยไม่มีภาพประกอบเป็นส่วนใหญ่ รองลงมา จะเป็นการนำเสนอภาพฉากที่จำลองขึ้นในห้องส่ง โดยปราศจากเสียงบรรยาย หรือเสียงสนทนา และการนำเสนอภาพที่ใช้เทคนิคตัดต่อประกอบเสียงบรรยาย เช่น สวนศิลาแลง

8. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาไทยสามารถเชื่อมโยงรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมไว้ได้ทั้งหมดด้วยการนำเสนอเสียงสนทนาผ่านตัวละครต่างๆโดยมีภาพประกอบแสดงให้เห็นกิริยาท่าทาง อารมณ์ ลีลา จังหวะ น้ำเสียง ทำให้สามารถเชื่อมโยงวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทยด้วยเสียงและภาพได้ชัดเจนมากกว่าการอ่านนวนิยายด้วยจินตนาการของผู้รับสารเอง

3. จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะรูปแบบ และเนื้อหาวัฒนธรรมไทยในสื่อละครโทรทัศน์เปรียบเทียบกับสื่อนวนิยายตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ในบางวัฒนธรรมย่อยที่ปรากฏในแต่ละหมวดวัฒนธรรมหลัก 8 หมวดในสื่อละครโทรทัศน์มักประสบปัญหาเกี่ยวกับการเชื่อมโยงเนื้อหาที่เป็นรูปธรรม จึงเป็นสาเหตุให้มีการดัดแปลง แก้ไข ให้เกิดความเหมาะสมกับธรรมชาติของสื่อ และให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ โดยใช้การเพิ่มขึ้น การลดลง การคงไว้แต่เปลี่ยนองค์ประกอบบางอย่างไป โดยสามารถแยกเป็นประเด็นหลักๆ ดังนี้

1. การถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยในระดับคงเดิมของสื่อละครโทรทัศน์

- 1.1 การเชื่อมโยงเนื้อหาที่คงเดิมบรรยายในนวนิยายด้วยเสียงบรรยายโดยนักพากย์
- 1.2 การเชื่อมโยงเนื้อหาที่คงเดิมบรรยายในนวนิยายด้วยการแปลงเป็นบทสนทนาผ่านตัวละคร
- 1.3 การเชื่อมโยงเนื้อหาที่คงเดิมบรรยายในนวนิยายด้วยภาพ
- 1.4 การเชื่อมโยงเนื้อหาที่คงเดิมบทสนทนาในนวนิยายด้วยบทสนทนาผ่านตัวละคร และ ภาพ
- 1.5 การเชื่อมโยงเนื้อหาที่คงเดิมบทสนทนาในนวนิยายด้วยแสดงภาพประกอบในลักษณะละไว้ในฐานที่เข้าใจ
- 1.6 การเชื่อมโยงเนื้อหาที่คงเดิมตามนวนิยายแต่เปลี่ยนองค์ประกอบบางอย่าง

2. การถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยในระดับเพิ่มขึ้นของสื่อละครโทรทัศน์

- 2.1. การเพิ่มขึ้นในลักษณะการขยายความวัฒนธรรมให้ชัดเจนมากขึ้นโดยภาพ
- 2.2. การเพิ่มขึ้นในลักษณะการขยายความวัฒนธรรมให้ชัดเจนมากขึ้นโดยภาพ และบทสนทนา
- 2.3. การเพิ่มขึ้นในลักษณะการขยายความวัฒนธรรมให้ชัดเจนขึ้นโดยฉากสถานที่ และองค์ประกอบฉาก

3. การถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยในระดับลดลงของสื่อละครโทรทัศน์

- 3.1 การลดลงในลักษณะการตัดทอน หรือ ไม่กล่าวถึงวัฒนธรรมนั้น เพราะปัญหาเรื่องการผลิต
- 3.2 การลดลงในลักษณะการถ่ายทอดภาพไม่ครบตามขั้นตอนของวัฒนธรรม
- 3.3 การถ่ายทอดเพียงการอ้างถึงวัฒนธรรมโดยตัวละคร แต่ไม่มีภาพปรากฏ
- 3.4 การถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยการอ้างถึงคำพูด หรือ แสดงด้วยภาพ ในลักษณะที่ผิดไปจากนวนิยาย

ในการถ่ายทอดรูปแบบ และเนื้อหาวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการนำสื่อนวนิยายมาผลิตซ้ำในรูปแบบสื่อละครโทรทัศน์ก่อให้เกิดความสัมพันธ์จากการเชื่อมโยงเนื้อหาจากสื่อหนึ่งมาสู่อีกสื่อหนึ่งได้ในลักษณะมิติความสัมพันธ์ของการเชื่อมโยงเนื้อหาในแนวนอน (Horizontal Relations) ซึ่งสามารถคงรูปแบบ เนื้อหา และความหมายดั้งเดิมไว้ได้เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่มีส่วนต่อการนำเสนอในการเชื่อมโยงเนื้อหาที่สามารถคงเดิมตามนวนิยายยังประกอบด้วย 4 ปัจจัยใหญ่ คือ

1. การสร้างแรงสนับสนุนส่งเสริม (Promotion)
2. การทำให้เป็นที่รู้จัก (Publicity)
3. รายการโทรทัศน์ (Television Program)
4. การวิพากวิจารณ์ (Criticism)

นอกจากนี้การเชื่อมโยงในแนวนอนที่สอดแทรกอารมณ์ขันต่างๆออกมาตามเนื้อหา และความหมาย (Parody of Genres) ในสื่อละครโทรทัศน์ด้วยการนำเสนอด้วยภาพและเสียงที่ถ่ายทอดผ่านตัวละครต่างๆ (Parody of Specific Works) ได้ชัดเจนมากขึ้น ก็ถือเป็นการเพิ่มอรรถรสความบันเทิงแก่ละครโทรทัศน์แทบทั้งสิ้น

ถึงแม้ว่าการถ่ายทอดเนื้อหาวัฒนธรรมบางอย่างจะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งการเพิ่มขึ้นในเนื้อหาวัฒนธรรมทั้งที่เป็นการถ่ายทอดด้วยเสียง หรือ ภาพจะเป็นไปในลักษณะการทำให้รายละเอียดของวัฒนธรรมนั้นๆมีความชัดเจนมากขึ้นตามธรรมชาติของสื่อละครโทรทัศน์ ส่วนการลดลงหรือ การคงเดิมแต่เปลี่ยนองค์ประกอบบางอย่างไปนั้นก็ยิ่งถือว่ายังสามารถคงไว้ซึ่งรูปแบบ เนื้อหา

และความหมายเดิมตามนวนิยายไว้ได้ในลักษณะที่เป็นปรากฏการณ์ที่สื่อสองทางให้แก่กัน (Phenomena of Mutual Illumination of the Media) ใน 2 ทิศทาง คือ ทิศทางแรก เป็นการนำนวนิยายมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ และทิศทางที่สอง เป็นการผลิตซ้ำที่ทำให้เกิดประโยชน์ตอบสนองกลับมาแก่นวนิยายอย่างมีคุณภาพ มีคุณค่า ในลักษณะการขยายเนื้อหา (Probability) ของวัฒนธรรมให้เกิดความชัดเจนขึ้นอันส่งผลให้ผู้รับสารเกิดความรู้ ความเข้าใจต่อการถ่ายทอดวัฒนธรรมทั้งในสื่อนวนิยาย และสื่อละครโทรทัศน์ได้ในระดับหนึ่ง และเช่นเดียวกันการลดลงของวัฒนธรรมที่คิดไปจากนวนิยายทั้งเนื้อหาและความหมายที่ปรากฏในสื่อละครโทรทัศน์เพียงบางฉากบางตอน ซึ่งถือเป็นส่วนน้อยในส่วนใหญ่ที่สามารถคงเดิมไว้ได้ตามลักษณะธรรมชาติของสื่อละครโทรทัศน์ก็ถือว่ายังคงเป็นการถ่ายทอดที่มีลักษณะของสื่อที่สื่อสองทางให้แก่กัน เพราะผลกระทบที่ทำให้ผู้รับสารเกิดความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมนั้นๆ คิดไปจากความเป็นจริงไม่ได้ทำให้เกิดผลกระทบต่อเนื้อหาโดยรวมแต่อย่างใด

สำหรับกลวิธีในการนำเสนอวัฒนธรรมในสื่อนวนิยาย และสื่อละครโทรทัศน์จะมีความแตกต่างกันใหญ่จากลักษณะเด่น หรือข้อได้เปรียบของสื่อละครโทรทัศน์ที่มีกลวิธีการนำเสนอที่หลากหลายมากกว่าสื่อนวนิยายซึ่งมีข้อจำกัดเป็นสื่อเพื่อการอ่านที่ต้องอาศัยจินตนาการจากผู้อ่านโดยตรง แต่สำหรับสื่อละครโทรทัศน์สามารถใช้ประโยชน์จากธรรมชาติของสื่อเพิ่มเติมขยายวัฒนธรรมให้เกิดความชัดเจนขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดด้วยภาพ และเสียงทั้งที่เป็นเสียงบรรยายเสียงสนทนาผ่านตัวละครต่างๆ แต่ข้อด้อยของสื่อละครโทรทัศน์ที่พบในการนำเสนอวัฒนธรรมในเรื่องสี่แผ่นดินจะพบว่าวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมส่วนใหญ่ไม่สามารถถ่ายทอดได้เนื่องจากปัญหาทางด้านการผลิตต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องสถานที่ถ่ายทำ งบประมาณการลงทุน เวลาในการผลิต การขาดแคลนวัตถุดิบ ฯลฯ ทำให้ต้องใช้การอ้างถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรมดังกล่าวด้วยการนำเสนอบทบรรยาย หรือบทสนทนาผ่านตัวละครต่างๆ แทน นอกจากนี้ปัจจัย 4 ประการที่มีผลอย่างมากต่อการถ่ายทอดเนื้อหาวัฒนธรรมไทยในสี่แผ่นดิน ปัจจัยแรกคือผู้ส่งสาร ไม่ว่าจะเป็นผู้เขียนนวนิยาย ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ ผู้จัดละครโทรทัศน์ และ ผู้กำกับการแสดง ล้วนเป็นบุคคลที่มีบทบาทต่อการกำหนดความเป็นไปของสารให้ถ่ายทอดออกมาอย่างเหมาะสมที่สุดแต่ผู้ส่งสารทั้งผู้เขียนบท ผู้จัด ผู้กำกับก็ยังคงต้องยืนอยู่บนพื้นฐานหลักของการถ่ายทอดสารจากผู้เขียนนวนิยาย คือ พลตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นสำคัญในการถ่ายทอดสารไปสู่ปัจจัยที่สอง คือผู้รับสาร ซึ่งมีบทบาทในลักษณะพึ่งพากันในกระบวนการสื่อสาร คือผู้ส่งสารต้องการถ่ายทอดสารให้เกิดความรู้ ความเข้าใจสารที่นำเสนอไป โดยต้องการให้ผู้รับสารเข้าถึงความตั้งใจของผู้ส่งสารสะท้อนกลับมาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันด้วยการนำเสนอผ่านปัจจัยที่สาม คือ ธรรมชาติของสื่อ และปัจจัยที่สี่ คือ ปัญหาอุปสรรคในการผลิตของสื่อละครโทรทัศน์ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการถ่ายทอดสารไปยังผู้รับสารอย่างมากในฐานะเป็นตัวกำหนดโอกาส และความเป็นไปได้ของการรับรู้ของผู้รับสารว่าสามารถเกิดความเข้าใจใน ได้ชัดเจนมากน้อยเพียงไรหลังจากได้รับการถ่ายทอดสารนั้นๆ

ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับผู้ที่สนใจจะศึกษาในเรื่องการเชื่อมโยงเนื้อหา (Intertextuality) จากสื่อหนึ่งไปสู่อีกสื่อหนึ่ง หรือหลายๆสื่อ สามารถทำการศึกษาวิเคราะห์โดยอาศัยปัจจัยที่มีผลต่อการเชื่อมโยงเนื้อหาในส่วนผู้ส่งสาร เนื้อหาของสาร และผู้รับสาร เพื่อทราบถึงผลที่ได้จากการเชื่อมโยงเนื้อหานั้นๆ ว่าส่งผลให้การเชื่อมโยงเนื้อหาประสบความสำเร็จ หรือไม่
2. ผู้สนใจจะศึกษาในเรื่องการเชื่อมโยงเนื้อหา (Intertextuality) จากสื่อหนึ่งไปสู่อีกสื่อหนึ่ง หรือหลายๆสื่อ สามารถทำการศึกษากลยุทธ์ และกระบวนการผลิตในการถ่ายทอด และ เชื่อมโยงเนื้อหา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย